

планування слідчої (розшукової) дії. Цього замало для кваліфікованого проведення у подальшому молодими фахівцями розслідувань кримінальних проваджень, здійснення різних видів процесуальних дій. Відсутність таких практичних навичок заважає формуванню у них достатнього рівня внутрішньої психологічної готовності до виконання слідчої (розшукової) дії, внаслідок чого вони почуваються невпевнено, роблять багато помилок, що в кінцевому рахунку впливає на якість досудового розслідування, дотримання процесуальних вимог, може призвести до втрати доказової інформації, уникнення винного від кримінальної відповідальності. Пригадуючи прислів'я «скупий сплачує двічі», варто зазначити, що МВС України вже зробило правильний вибір щодо підготовки патрульної поліції. На черзі навчання фахівців більш складної кваліфікації – слідчих, оперативних співробітників тощо.

Вирішення цього завдання в напрямку удосконалення криміналістичної підготовки полягає у такому: 1) збільшення практичних занять у формі ролевих ігор для напрацювання навичок виконання різних видів слідчих (розшукових) дій; 2) розробка та застосування у навчанні міжпредметного комплексу ситуаційних завдань для імітації усього процесу досудового розслідування окремих найбільш розповсюджених чи резонансних видів злочинів (проти власності, життя та здоров'я особи, статевої свободи, громадської безпеки тощо) з метою формування та закріплення у курсантів практичних умінь з планування, прийняття тактичних рішень, складання окремих процесуальних документів тощо, пов'язаних між собою єдиним актом розслідування певного діяння, починаючи від моменту реєстрації правопорушення у ЄРДР й закінчуючи складанням обвинувального акту; 3) будівництво навчальних полігонів з макетами житлових та офісних приміщень, торговельних установ, транспортних засобів, ділянок місцевості та автошляхів для напрацювання навичок проведення оглядів місць подій, обшуків та інших слідчих (розшукових) дій в умовах, наближених до реальних.

Маркіна Лідія Леонідівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ПРАВООХОРОНЦІВ

Реформи та інновації, що впроваджуються сьогодні у систему правоохоронних органів України, обумовлюють використання нових підходів до здобуття правоохоронцями психологічних знань та психологічного супроводу їх професійної діяльності. Системне поєднання психологічних та правових

знань сприяє досконалій підготовці майбутніх правоохоронців, розвитку професійних здібностей, успішній реалізації професійних функцій.

Психологічний супровід є багатоаспектним явищем, яке має певні цільові орієнтири. У традиційній системі освіти майбутніх правоохоронців в Україні при проходженні конкурсного відбору з курсантами обов'язково працює психолог. Він виявляє осіб, які за своїми психологічними властивостями не здатні виконувати функції, притаманні правоохоронцям. Звісно, що у самому процесі відбору надзвичайно важко виявити усіх не придатних до професії правоохоронця. Окрім того, вже під час навчання, у курсанта можуть трансформуватися певні індивідуально-психологічні особливості, які негативно впливають на опанування професійною діяльністю та засвоєння соціально-професійних функцій. З огляду на це необхідна цілеспрямована діагностична, консультативно-методична, профілактична робота психологічної служби.

Психологічна допомога і підтримка необхідна правоохоронцю у процесі професійного зростання. Успішність професійної діяльності передбачає наявність у правоохоронця професійно важливих якостей, мотиваційно-ціннісного ставлення до професії, володіння професійними знаннями та вміннями, здатності до творчості, рефлексії, самовдосконалення. У цьому зв'язку велике значення має забезпечення психологічних умов для підвищення професійної зрілості, надання дієвої допомоги у захисту психічного здоров'я, запобігання професійній деформації, поліпшення соціально-психологічного клімату в підрозділах.

За останні роки в Україні чимало зроблено для посилення психологічного супроводу професійної підготовки та професійного зростання правоохоронців. Віддаючи належне зробленому, водночас слід наголосити на необхідності підвищення якості реалізації основних функцій практичної психології щодо відбору, психологічної підготовки, психологічної підтримки правоохоронців.

У даному контексті значний інтерес викликає відбір та професійне навчання поліцейських у Німеччині та роль у цих процесах психологічних служб. Слід особливо наголосити, що в основу навчання покладено ідею про отримання у процесі освіти спеціальної психологічної підготовки для кваліфікованої роботи з населенням. Позитивну роль відіграє організація цілеспрямованого психологічного забезпечення поліцейської діяльності як найважливішої складової поліцейського менеджменту. Заслуговує на увагу реалізація методів і принципів поліцейського менеджменту в системі психологічного супроводу поліцією Баварії.

Проходження психологічних тренінгів як підвищення кваліфікації мінімум один раз на три роки є обов'язковим для усіх службовців. З цією метою співробітниками Інституту підвищення кваліфікації поліції Баварії розроблено тренінг «ПАКЕТ» – поліцейський антистресовий комунікативний тренінг, який проводиться протягом двох тижнів і має на меті не тільки оптимізувати

психологічне вміння й навички, а й покращити психологічний стан поліцейських [1]. Така система дозволяє навчити поліцейських адекватно реагувати та ефективно розв'язувати проблеми, що виникають у процесі роботи.

Але потрібне не механічне перенесення досвіду, а й усвідомлення його інноваційної спрямованості та практичної значущості на професійному рівні. Сьогодні ми вже можемо говорити про те, що поряд з відомими системами підготовки поліцейських у розвинутих країнах світу, розвивається українська система, яка зберігає кращі надбаня зарубіжного досвіду та власних традицій.

Україна має позитивний досвід активної роботи психологічних служб під час відбору кандидатів до нової патрульної поліції. На курсах первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби передбачено вивчення предметів, які мають безпосередні зв'язки з психологічними знаннями: «Ефективна комунікація», «Стресостійкість», «Толерантність та недискримінація у роботі патрульних» [2]. Заняття проводяться у формі спеціалізованих тренінгів, ділових ігор з використанням інтерактивних методів, мають чітку професійну спрямованість.

Окрім цього, відбувається психологічний супровід майбутніх патрульних поліцейських протягом усього періоду навчання. Кожен майбутній працівник патрульної поліції відвідує психологічну службу, де проходить тестування та за бажанням висловлює свої проблеми, сподівання та ділиться враженнями про навчання. За потребою слухачів, проводиться індивідуальна психокорекційна та психотерапевтична робота [3].

Таким чином, психологічний супровід професійної підготовки та професійного зростання працівників підрозділів патрульної служби дозволяє ефективно вирішувати психологічні проблеми професійної адаптації, допомагає подолати кризи професійного становлення, використовувати психологічні механізми стимулювання та збагачення професійної діяльності.

Отже, для того щоб успішно вирішувати завдання кадрової забезпеченості реалізації основних етапів інноваційних процесів у сфері правоохоронної діяльності, необхідно активніше залучати потенціал психологічної науки, здійснювати заходи з оптимізації роботи психологічної служби.

---

1. Бесчастний В. Міжнародний досвід у діяльності міліції України / В. Безчастний // Віче. – 2009. – № 24.

2. Навчальний план підготовки патрульних інспекторів департаменту патрульної поліції Міністерства внутрішніх справ України. – К., 2015.

3. Положення про організацію навчального процесу на курсах первинної професійної підготовки (спеціалізації) працівників підрозділів патрульної служби : наказ Міністерства внутрішніх справ України № 276 від 16.03.2015.